

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 23 febr. 1909, kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående särskild stämpling å importerade ägg.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 85, som hänvisats till utskottet, har herr *N. Nilsson* i Skärhus anfört:

»Ostridigt är det både stats- och nationalekonomiskt bistra tider, som för närvarande råda, och ingen lär vilja förneka, att allt måste göras för att icke svårigheterna skola ökas. Äfven skenbart obetydliga åtgärder, som kunna stärka och befordra utvecklingen af en ny näringsgren, som håller på att kämpa sig fram, få då ej heller försummas. *Motionen.*

Ur denna synpunkt är det, jag i det följande skall tillåta mig att fästa Riksdagens uppmärksamhet på en för fjäderfäafveln synnerligen viktig fråga.

Den tid är icke mycket aflägsen, då den svenska årsimporten af ägg uppgick till mellan sjuttio och åttio millioner stycken, värderade till omkring $5\frac{1}{2}$ millioner kronor, medan exporten icke betäckte mer än $\frac{1}{15}$ - eller $\frac{1}{16}$ -del af dessa siffror. Med stor energi hafva emellertid enskilda medborgare och föreningar sökt vinna en ändring härutinnan, och understödda i dessa sträfvanden af statsmakterna, hafva de äfven lyckats åstadkomma en högst afsevärd omkastning i förutnämnda ogynnsamma läge. Förra halfåret 1908 kunde nämligen enligt officiella siffror förete ett öfverskott af exporterade svenska ägg gentemot importen af utländska. Detta visar, att här förefinnes ett verksamhetsfält, där en nationalekonomiskt sedt oförmånlig och obehöfelig underbalans för landet trots stora svårigheter — närmast beroende på en målmedvetet skött och af omständigheterna gynnad import samt en redan af andra skickligt

exploaterad exportmarknad — bör kunna efterträdas af ett för landet mera gynnsamt internationellt mellanhafvande.

För att arbetet på att sålunda öppna en konstant källa till nationell välmåga må kunna påskyndas och vinna terräng äro emellertid åtskilliga ändringar i såväl import- som exportförhållandena af nöden.

Medan de senare dock närmast måste ändras genom sammanlutning mellan svenska exportörer och ett planmässigt arbete från samma håll, så påkalla däremot importförhållandenas omläggning i visst afseende statens ingripande.

En af de närmast föregående riksdagarne afslog en framställning af herr Larsson i Presstorp om sådan åtgärd, att skyldighet skulle åläggas försäljaren af s. k. preserveerade ägg att medelst stämpling eller märkning känneteckna denna deras egenskap. Säkerligen hade ett välvilligt mottagande af detta förslag varit i så måtto klokt, att det skydd man därigenom kunnat bereda den mindre sakkunniga och köpstarka publiken mot risken att öfverbetala en vara, som af flera skäl i alla fall icke är att jämföra med den ursprungligt färska, sedan lätt och naturligt nog skulle ha kunnat suppleras med en bestämmelse om stämpling eller märkning äfven af importerade ägg, den åtgärd som nu särskildt åsyftas. Men äfven utan ett dylikt stöd bör saken kunna föras framåt.

Härvidlag må först förutskickas den anmärkningen, att det icke är fråga om vare sig söka misskreditera den utländska (ryska) varan eller att till förmån för den svenska höja det allmänna äggpriset. Frågan är endast den, om man icke skulle kunna åstadkomma en sådan sakernas ordning, att de af lätt insedda skäl från många håll insamlade, endast genom transporttiden betydligt äldre blifna utländska äggen, som på grund af lokala förhållanden betinga ett högst väsentligt lägre grundpris än de svenska kvalitetsäggen från första klassens hönsgårdar och äggföreningar, icke skulle kunna i allmänna handeln säljas till samma pris, som de svenska äggen skäligen böra betinga. Det är endast rätten för den mindre förfarna eller köpstarka kunden att icke nödgas betala en i och för sig billigare samt i alla händelser ej likvärdig vara med ett högre pris det här gäller. Att detta samtidigt innebär en stor förmån för de svenska äggproducenterna, i öfvervägande antal icke att söka inom de ekonomiskt starkares utan inom småfolkets led, bör ej försvaga saken. I detta fall sammanfalla annars rätt stridiga intressen.

Ur denna synpunkt kan det hela knappast röra sig om annat än möjligheten att realisera själfva märkningsbestämmelsen och kontrollera dess efterlefnad.

I detta afseende måste naturligtvis vissa betänkligheter genast framställas. Främst komma kostnaderna för stämplingen af de främmande äggen, hvilka själfallet skola blifva den främmande exportörens ensak. Kan kostnaden härför blifva afsevärdt stor? Den erfarenhet, man har från svenska hönserier, som noggrannt stämpla sina ägg, säger, att den prishöjning pr ägg, som därigenom kan vållas, endast kan blifva högst obetydlig. Det är väldiga massor, som på en enda dag kunna passera under en halfvuxen flickas med stämpel beväpnade händer. Någon afsevärd förhöjning af de främmande ägges pris kan och bör icke genom den ifrågasatta bestämmelsen framkallas.

Närmast härefter kommer spørsmålet, om en tillnärmelsevis effektiv kontroll öfver att stämplingen verkställes eller icke skett på ett svekligt sätt verkligen kan åstadkommas. Under en tidigare period, då frågan om importmärke var bragt på tal, kunde nämligen iakttagas, att det i vissa fall å ryska ägg stämplades namn af redan då väl renommerade svenska hönsgårdar. Den invändning, som i detta afseende närmast lär vara att förvänta, gäller antagligen de hinder själfva förpacknings-sättet skulle lägga i vägen. Innebörden af densamma lär emellertid icke vara alltför stor. Då tullverket i alla händelser då och då måste öppna en eller annan låda för att efterse, att tullpliktiga varor icke i dem insmugglats, bör ju alltid lämpligt tillfälle att kontrollera äggens märkning vara till finnandes.

Då ingen kan af den ifrågasatta åtgärden lida nämnvärd skada, men väl stora folklager komma i åtnjutande af betydande fördelar, vågar jag på förut angifna grunder föreslå, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt gå i författning om utredning rörande lämplig bestämmelse därom, att utländska ägg skola vid importen vara försedda med påstämplat märke, angifvande det främmande ursprunget, samt vidtaga däraf föranledda åtgärder.»

Ägg såsom internationell handelsvara visar i de senaste årens svenska handelsstatistik en jämnt stigande *exportsiffra* och en i det hela sjunkande *importsiffra*; ännu år 1908 öfverskjuter emellertid antalet importerade ägg ganska betydligt antalet exporterade (runda siffror *resp.* 56 millioner och 39 millioner). Såvidt de importerade äggen, hvilka i ganska stor utsträckning lära finna användning i industrien, förekomma i detaljhandeln, säljas de, för hvad angår de bättre butikerna, där de båda slagen af ägg hållas bestämdt åtskilda, väsentligt billigare än svenska s. k. bondägg; prisskillnaden torde belöpa sig till åtminstone

*Utskottets
yttrande.!*

25 % (i Stockholm är den f. n. 50 à 75 öre pr tjog). Uppenbarligen måste denna prisskillnad bero på en verklig skillnad i kvalitet, hvilken i sin ordning förklaras genom den vida längre transporttiden för de utländska äggen, som hufvudsakligen härröra från Ryssland, Ungern och Galizien. Men det är ett känt förhållande, att ett sådant åtskiljande mellan olika kvaliteter af en vara icke plägar upprätthållas i den mindre och minsta detaljhandeln, t. ex. i hökerier och dylika försäljningslokaler uti förstäder, fattigkvarter, småstäder etc.; den minst köpstarka delen af allmänheten är i synnerligen hög grad utsatt för att få öfverbetala denna såväl som många andra varor.

Till den del det sålunda kan inträffa, att mindervärdiga importerade ägg i detaljhandeln säljas såsom svenska, är det klart, att en stämpling af de utländska äggen, tillräckligt effektiv (såsom den numera läser kunna verkställas) att förhindra ett sådant missbruk, blefve obetingadt till fördel för den konsument, som önskar den *högre* kvaliteten och erlägger det *högre* priset, men faktiskt erhåller den *lägre* kvaliteten; äfvenså för den konsument, hvilken, utan noggrannare kännedom om de olika kvaliteterna och deras pris, får erlägga vare sig det *högre* priset eller ett mellanpris för den *lägre* kvaliteten. Där emot kan det ju synas tvifvelaktigt, huruvida icke för den konsument, som för närvarande får den *lägre* kvaliteten för det tillbörliga, *lägre* priset, åtgärden skulle kunna medföra en olägenhet i form af någon prisförhöjning å de importerade äggen. Denna fråga leder till en annan, nämligen kostnaden för den ifrågasatta stämplingen. I detta afseende bör erinras, att stämpling af *inhemska* ägg för närvarande i stor utsträckning förekommer i vårt land, nämligen för att utmärka varan såsom af *god* kvalitet (äfvensom för att, genom åstämplande af *datum*, erbjuda köparen garanti beträffande äggets ålder). Det lider knappast något tvifvel, att ändamålet med motionen på det allra bästa sätt skulle uppnås, därest de *inhemska* äggens stämpling med varumärke och datum blefve fullkomligt genomförd och de därvid använda varumärkena inregistrerade; i denna riktning torde äfven utvecklingen komma att gå. För närvarande är det emellertid blott producenterne i stor skala, inräknadt de till *föreningar* sammanslutne mindre producenterne, som redan infört eller kunna väntas införa detta medel; af de *små* och på samma gång *isolerade* äggproducenterne, utaf hvilka det i vårt land finnes ett mycket stort antal, läser en åtgärd, sådan som anbringande och inregistrerande af varumärken icke kunna förväntas; äfvenså ställa sig ofta mångahanda hinder i vägen för dessa producenters sammanslutning till föreningar. Emellertid visar stämplingens delvis skedda

genomförande i vårt land, på frivillighetens väg, att kostnaden icke kan vara stor: enligt de upplysningar, som kommit utskottet tillhanda, lär, med begagnande af de härför öfliga apparater, en person kunna medhinna stämplande af cirka tiotusen ägg per dag. Då detta arbete icke lär erfordra någon större skicklighet, utgör således arbetslönen, äfven för ett sådant antal ägg som hela den svenska importen, ett jämförelsevis ringa belopp (exempelvis, efter två kronors daglön, 12,000 kronor för 60 millioner ägg). Till arbetslönen kunna naturligen komma en del andra utgifter, t. ex. ompackning, förhyrande af lokal, där sådant är nödigt m. m.; emellertid lär utan vidare framgå orimligheten af den i en till utskottet ingifven skrift framkomna uppgiften, att kostnaden för stämplingen skulle uppgå till 20 à 25 procent af de importerade äggens värde (d. v. s. för hela importen närma sig en million kronor.) Fastmera skulle stämplingskostnaden fördelad pr ägg helt visst utgöra endast en ringa bråkdel af ett öre. Då nu äggpriserna per tjog torde i detaljhandeln noteras i jämna multiplar af 5 öre och då prisen för styckevis försålda ägg icke rätt lätt kunna stiga eller sjunka med mindre belopp än 1 öre, synes det, äfven med hänsyn tagen till den naturliga stegringen af grundpriset vid passerande genom mellanhänder, föga sannolikt, att en så ringa förändring i grundpriset skulle, åtminstone på något bestämt och varaktigt sätt, komma till synes i den detaljhandel, där äggen säljas icke efter vikt, utan antingen per tjog, eller, såsom ofta i den minsta detaljhandeln, styckevis. Det sannolika är fastmera, att ifrågavarande i sig själf ganska ringa prisförhöjning dels skulle stanna på mellanhänderna, dels träffa den industrielle massförbrukaren, men knappast den konsument, som personligen förbrukar ägget såsom näringsmedel. Hvad angår nyssberörda, onekligen förhandenvarande möjlighet, att äfven en ringa förhöjning af grundpriset skulle, vid varans passerande genom mellanhänder, kunna växa till en atsevärd prisförhöjning för den definitive konsumenten eller tagas till förevändning för en sådan, så torde, i de flesta fall, denna möjlighet på rent ekonomisk väg uteslutas, eller, där den inträdt, snart upphävas. Bortsedt från den konkurrens emellan olika säljare, hvilken, såvidt icke ringbildning skulle föreligga, snart måste göra sig gällande, därest varans marknadspris öfverstege en normal kalkylering, är ju ägg icke någon absolut nödvändighetsartikel. Hvarje förhöjning framkallar fastmera en minskad konsumtion, såsom ju ock färska ägg under vintermånaderna, då priset är högre, i långt mindre utsträckning konsumeras än under sommarmånaderna. Förhöjningen blir därför, därest den icke har tillräcklig grund, lätt ofördel-

aktig för säljaren själf, i det han på afsättningens minskning förlorar mer än hvad han vinner på prisets ökning.

Liksom åtgärden sålunda lär bli till fördel för den *mindre* konsumenten, så torde det motsvarande få antagas beträffande den inhemska *produktionen*. För den *större* äggproducenten, hvilken i stor skala (såsom framgår af ofvan anförda exportsiffra för 1908) exporterar sina produkter, bestämmer sig priset omedelbart efter priset på världsmarknaden, och efterfrågan på den inhemska marknaden spelar för honom vanligen icke någon större roll: han kan lika litet antagas, genom ifrågavarande åtgärd, erhålla något skydd, som han lär få anses behöfva något sådant. Annorlunda däremot den *mindre* äggproducenten, småbrukaren, husmannen, arbetaren o. s. v., hvilken säljer sina ägg exempelvis till förbrukning i närmaste stad eller köping: honom lärer det ofta till skada, att den förhandenvarande efterfrågan efter inhemska ägg delvis täckes af importerade, hvilka utgifvas för inhemska. Då sålunda den *mindre* konsumenten och den *mindre* producenten båda hafva fördel af ifrågavarande åtgärd, hvilken kan anses i någon mån ovälkommen allenast för mellanhanden och möjligen för den *större* konsumenten, och då en tillräckligt effektiv kontroll af att de importerade äggen vederbörligen stämplat så mycket lättare bör kunna verkställas af tullverket, som redan f. n. förvaringspersedlar med angifvet innehåll af ägg uppenbarligen böra af tullverket undersökas för att konstatera, att de icke jämte eller i stället för denna tullfria vara innehålla tullpliktiga varor, anser utskottet öfvervägande skäl föreligga för bifall till motionen och får därför hemställa,

att Andra Kammarerna för sin del beslutar, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt gå i författning om utredning rörande lämpliga bestämmelser därom, att utländska ägg skola vid importen vara försedda med påstämpladt märke, angifvande det främmande ursprunget; och, därest denna utredning skulle gifva vid handen, att importen af ifrågavarande ägg genom sådan anordning icke skulle i afsevärd grad försvåras, vidtaga däraf föranledda åtgärder.

Stockholm den 23 februari 1909.

På utskottets vägnar:

KNUT KJELLBERG.